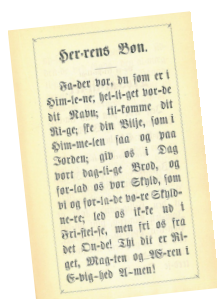

Almueskolen

Fader Vor, spanskrør og fedtemadder

FURESØ museer

Materialet er udarbejdet i forbindelse med skoletjenesteforløbet *Almueskolen. Fader Vor, spanskrør og fedtemadder* på Furesø Museer. Hæftet bygger bl.a. på Anders Peder Olsens erindringer fra sin tid som elev på Farum Skole i 1880'erne. Citaterne fra hans erindringer er blevet redigeret. Til skoletjenesteforløbet er udarbejdet en lærervejledning og *Skoletiden*, der er et uddrag af Anders Peder Olsens erindringer.

Tekst og redaktion: Camilla Adler Jensen.

Furesø Museer, 2. udgave 2015.

Tegninger: Malene Mailand.

Forsidefoto: Lille Værløse Skole, gruppebillede fra ca. 1893.

Alle har deres fineste sæt tøj på.

Hvordan var det?

I dit klasselokale er der borde, stole, måske en tavle, hvis den ikke er blevet udskiftet med et smartboard. Din lærer underviser oppe ved tavlen, og i løbet af dagen har du frikvarter. Sådan var det også i den skole, som de fleste børn gik i, i slutningen af 1800-tallet, for omkring 130 år siden, eller dengang din tip-tip oldemor og tip-tip oldefar var børn. Den hed almueskolen. Dengang gik man også i skole for at lære at læse, skrive og regne, men alligevel var der også rigtig mange ting, der var meget anderledes end i din skole.

Men hvordan var det at gå i almueskolen i slutningen af 1800-tallet? Hvordan var lærerne? Måtte lærerne slå eleverne? Hvad lavede de i frikvartererne? Det og meget mere kan du læse om i hæftet her.

Anders gik i Farum skole i 1880'erne hos den strenge lærer Horst, der tit brugte spanskrøret. Hvordan han syntes, det var at gå i skole, kan du også læse om.

Frøken Jensen fortæller om:

Almueskolen

Almueskolen var en gratis skole for alle børn. I 1800-tallet boede langt de fleste mennesker på landet, selv om også flere og flere flyttede ind til København og andre store byer. Nogle rejste endda helt til USA, med drømmen om at få et bedre liv uden fattigdom. Der var også nogle børn, som gik i privatskoler. Det kostede penge, så ens forældre skulle have råd til det.

Farum Skole, hvor Anders gik i skole.

Foto: Furesø Museer.

Øverste, nederste, lille og store klasse

I skolerne på landet var der tit kun én lærer til at undervise alle skolens elever, både de yngste elever på 7 år, der lige var begyndt i skole, og de ældste på 14 år, der snart var færdige med skolen. Derfor måtte man finde på en måde, hvorpå alle eleverne kunne få undervisning i de 7 år, som loven sagde, at alle børn i Danmark skulle undervises. De fleste steder løste man det ved at dele eleverne op i to klasser. Klasserne hed forskelligt på skolerne. De kunne hedde lille og store klasse, yngste og ældste klasse eller øverste og nederste klasse. De to klasser skiftedes til at blive undervist hver anden dag. Lille klasse med de 7-10-årige elever gik fx i skole mandag, onsdag og fredag, og store klasse med eleverne på mellem 11 og 14 år gik i skole tirsdag, torsdag og lørdag. Dengang gik man også i skole om lørdagen.

Der kunne være rigtig mange elever i de to klasser, men der måtte højst være 50 børn i hver klasse. I Anders' skole var der 40 elever i nederste klasse og 46 elever i øverste klasse.

En af de ældre elever i klassen hjalp tit de yngre børn med at lære fx at skrive. Læreren underviste nemlig alle på samme måde oppe fra tavlen, uanset om man var 7 år eller 10 år gammel. Sådan var det også på Farum Skole, hvor Anders gik:

"Dengang var der kun to klasser i skolen, store og lille klasse. Vi begyndte i lille klasse, hvor vi var børn mellem 7 og 11 år. Vi blev allesammen undervist på samme måde. De mindste børn måtte følge med, så godt de kunne, mens de blev hjulpet af en af de lidt større drenge, indtil de blev så dygtige, at de kunne følge med i undervisningen. Ham, der hjalp, kaldte vi for bihjælpen". (Anders)

Den stråttækte

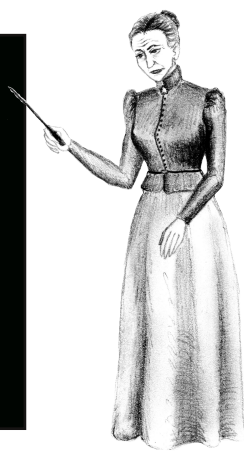
Landsbyskolen var tit en lille bygning. I den ene ende boede læreren med sin familie og i den anden ende var skolestuen, som skolens eneste klasselokale hed. Mange af landsbyskolerne var gamle bygninger med stråtag, derfor fik de øgenavnet "den stråttækte". I skolebygningen var der også en stald til lærerens gris eller ko. Læreren fik nemlig ikke mange penge i løn, så derfor var det godt også at have nogle dyr og marker.

I skolestuens ene hjørne stod der en brændeovn, der varmede skolestuen op om vinteren. En af de ældste drenge i klassen mødte tidligere i skole om vinteren for at tænde op i brændeovnen, så der var varmt i skolestuen, når skoledagen startede. Tit blev der bare alt for varmt og tilrøget i klassen. Så i frikvartererne skyndte læreren sig at åbne vinduerne, så der kunne komme frisk luft ind.

Frøken Jensen fortæller om:

Populære navne

Hvis du var pige i 1880'erne hed du måske Maren, Karen, Ane eller Birthe, og Christian, Niels eller Anders, hvis du var en dreng. Det var de mest almindelige navne på børnene i Furesø i slutningen af 1800-tallet.

I skolestuen kunne der stå udstoppede dyr, som kragen her.

Eleverne sad ved pulte, som du kan se på billedet, eller ved lange borde med bænke. På pulten ligger tavle og kugleramme parat. Kuglerammen var almueskolens regnemaskine.

En skoledag

I almueskolen blev man undervist i læsning, skrivning, regning, sang og kristendom. Kristendom var det vigtigste fag. Skolen skulle nemlig opdrage eleverne til at blive gode, kristne mennesker. Men det var forskelligt fra skole til skole, hvilke fag man havde. Drengene skulle have gymnastik, men det havde de kun på de skoler, hvor læreren havde lært at undervise i det og hvor der var plads til at lave gymnastik. Pigerne havde ikke gymnastik. Dengang syntes man ikke at piger skulle løbe, klatre og springe buk. De skulle opføre sig mere stille end drengene. I gymnastiktimerne forberedte drengene sig også på, hvordan det var at være soldat, når de blev voksne. De klatrede og øvede sig i at marchere på række. Pigerne skulle ikke forberede sig på at være soldater, men på at blive gode husmødre og mødre. I nogle almueskoler lærte man også geografi og fædrelandshistorie.

Landsbyskolerne havde ikke nogen gymnastiksal, derfor havde man kun gymnastik om sommeren, hvor man kunne være udenfor. I 1903 bestemte loven, at piger også skulle have gymnastik. Foto: Furesø Museer.

Måden, man blev undervist på, var meget anderledes end i skolen i dag. Skoledagen begyndte som regel med, at man sang en salme. Det var meget vigtigt, at man kunne sine lektier udenad, og mange lærere gik også op i, at man kunne lektien perfekt helt uden fejl. Hvis du gik i skole dengang, skulle du lære salmevers helt ord for ord, og læreren valgte, hvem han ville overhøre, en efter en. Undervisning, hvor at læreren stiller et spørgsmål og man rækker fingeren op, hvis man kan svare på det, som i skolen i dag, kendte man ikke i almueskolen.

Når læreren sagde til en, at man skulle nævne navnene på kongerne i Danmark de sidste 300 år, så rejste man sig op, stillede sig ved siden af pulten, og fortalte navnene, så godt man kunne huske dem. Derfor brugte man meget mere tid dengang end i dag på at lære sine lektier udenad.

(1) Jeg hører til Börnene. Börn vide endnu kun lidt og forstaa ikke mange Ting; derfor maa de undervises og lære. Derved blive de forstandige.

Jeg bliver i Skolen undervist af Læreren. Jeg er min Lærer Lydighed og Taknemmelighed skyldig. Saa længe jeg undervises, er jeg et Skolebarn eller en Lærling. Et godt Barn er opmærksomt i Skolen; det hører kun paa det, som Læreren siger, og tænker kun paa de Ting, som det skal tænke paa i Skolen.

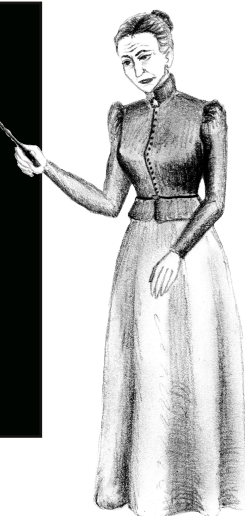
På siden her kan du læse om hvordan "et godt Barn" opførte sig i skolen.

Frøken Jensen fortæller om:

Frikvarter

Efter hver time var der pause i 5-10 minutter. I pauserne var man udenfor. Børnene legede dåseskjul og "røvere og soldater". Især pigerne legede også sanglege, fx "Bro, bro, brille" og "Tornerose". Kender du dem?

I skolestuen hang billeder med Jesusbarnet og andre billeder fra Bibelen. Børnene skulle lære at blive gode kristne mennesker. Når eleverne fyldte 14 år, blev de konfirmerede og var færdige med skolen. Nu var de voksne og skulle klare sig selv.

Opførsel. Hr., fru og spanskrøret

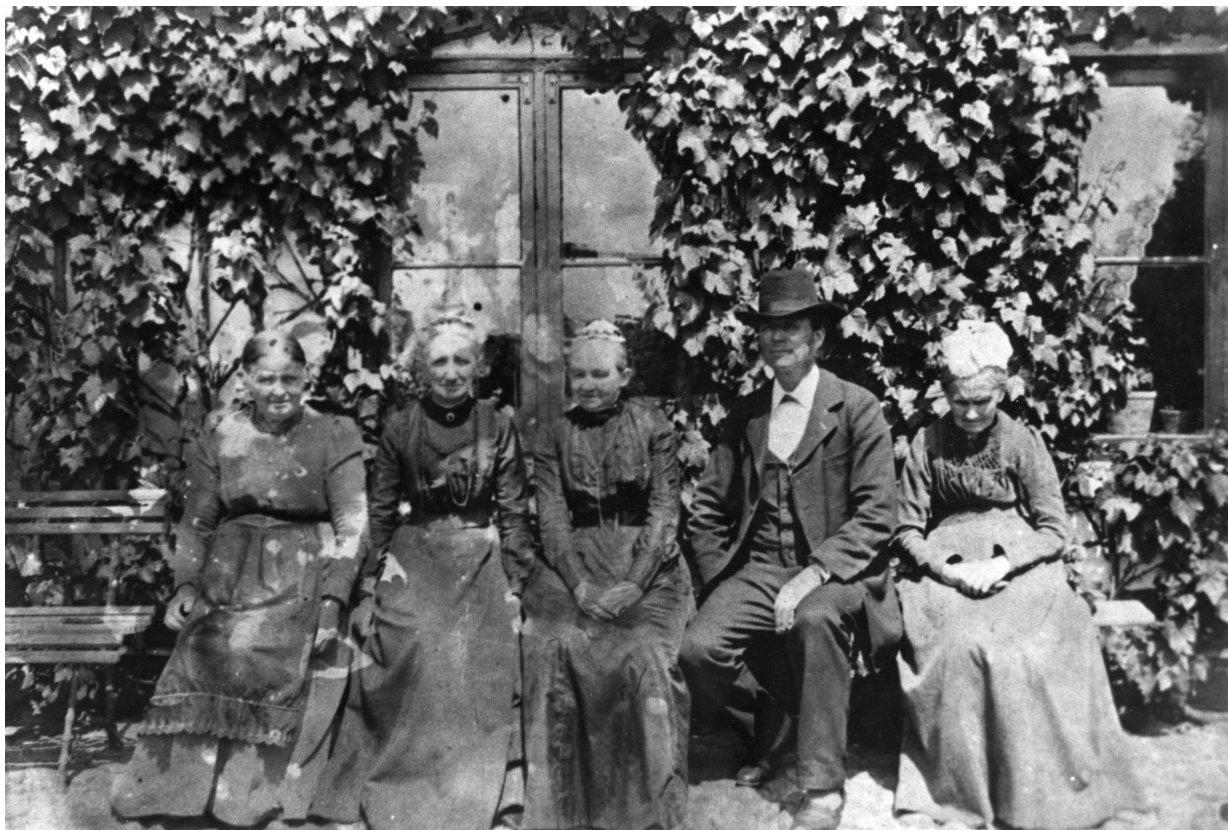
I skolen sagde man *hr.*, *fru* eller *frøken* til læreren. Hr. var det mest almindelige, de fleste lærere var nemlig mænd dengang. Anders og hans klassekammerater sagde Hr. Horst til deres lærer. Hr. Horst hed Andreas til fornavn, men det kaldte de ham aldrig.

Det var vigtigt at adlyde læreren, og man skulle rejse sig op og stille sig ved siden af pulten, når læreren overhørte en. Respekt og disciplin syntes de fleste lærere var meget vigtigt. Og så var det også meget vigtigt, at kunne sidde stille og høre efter. De fleste lærere mente, at en måde at opdrage eleverne på, var ved at slå dem, hvis de gjorde noget forkert. Dengang måtte læreren godt slå eleverne, men der var regler der bestemte hvor meget og på hvilken måde. Ifølge loven måtte læreren ikke slå med hånden, men med et spanskrør. Men nogle lærere slog alligevel med hånden, og gav eleverne lussinger, som hed ørenfigner dengang, eller hev dem i ørerne. Det var meget forskelligt, hvor meget lærerne slog. Man kunne være uheldig at have en lærer, der slog meget eller heldig at have en lærer, der ikke slog så tit.

Anders' lærer Horst brugte tit spanskrøret. Det skabte disciplin, mente han. Var man fræk over for ham, eller kunne man ikke kunne sine lektier udenad, så brugte han spanskrøret. Mest på drengene. Sådan var det for en af Anders' klassekammerater, der svarede forkert, da lærer Horst spurgte ham om de vigtigste helligdage:

"En dreng skulle nævne alle de vigtigste helligdage. Han nævnte jul, påske, pinse og marked. "Hvad!" råbte læreren, "kalder du marked for en helligdag og oven i købet regner den for at være blandt de største!" Han var der straks med spanskrøret, og drengens rygstykker måtte betale for, at han svarede forkert. Men jeg blev også meget overrasket over at høre, at et marked ikke var en helligdag. Det havde jeg altid troet, det var."
(Anders)

Lærer Horst foran Farum Skole, sammen med sin kone Ulla og tre andre damer. Anders var bange for lærer Horst, da han skulle starte i skolen. Han havde hørt, at Horst tit brugte spanskrøret, som lå fremme på katederet til skræk og advarsel, men alligevel syntes Anders, at Horst var en dygtig lærer.

Foto: Furesø Museer.

Frøken Jensen fortæller om:

Spanskrøret

Et spanskrør er en hård, tynd og lang pind. Navnet har det fordi de blev lavet af pinde fra en palme der hedder spanskrørspalmen. I 1967 blev det forbudt for lærerne at slå eleverne i skolen og i 1997 blev det gjort ulovligt for forældre at slå deres børn i Danmark.

Læreren kunne også give en oversiddertime, fx hvis man ikke kunne sine lektier. Anders syntes ikke, det var sjovt at få eftersidninger, men eftersidderne kunne også snyde læreren:

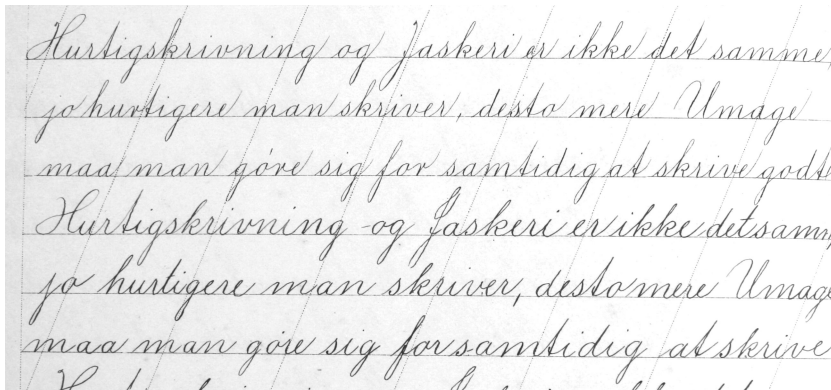
"En oversiddertime var ikke sjov. Alene det, at alle de andre stormede glædestrålende ud af skolen, mens oversidderne måtte blive siddende på deres plads for at læse på de lektier, de ikke havde kunnet, gjorde straks, at mere følsomme gav sig til at græde, mens de mere hårdføre sad og så lidt flove ud.

Så begyndte vi på læsningen, som var meget flittigt og højt indtil skolelæreren havde forladt skolestuen. Så stoppede vi naturligvis med at læse, og en eller anden fandt på noget morsommere at underholde os med. Men så snart vi opdagede, at læreren nærmede sig skolestuen, han gik nemlig ude i sin have og arbejdede, så begyndte vi igen læsningen meget højt, så han kunne høre, hvor flittigt vi sad og læste. Sådan skiftede vi mellem højt læsning og leg, indtil vi endelig slap ud af fangenskabet..." (Anders)

Hvis du gik i skole dengang, havde du måske prøvet at komme i skammekrogen. Skammekrogen var også en straffemetode ligesom spanskøreret og oversiddertime. Når du kom i skammekrogen skulle du stå helt stille i et hjørne og kigge ind i væggen, indtil læreren sagde, at du måtte sætte dig på din plads igen.

Tavle, blæk og skråskrift

Eleverne i lille klasse havde en tavle, som de skrev på med en griffel. En griffel er en slags blyant lavet i skifer. Lyden af griflen mod tavlen skar i ørerne, når man skrev med den. Tavlen fungerede som et kladdehæfte, hvor eleverne skrev af fra den store tavle, når læreren skrev bogstaver eller regnestykker. Når man kom op i øverste klasse, skulle man lære at skrive med blækpen på papir. Det kunne være svært at lære. Blækket lavede klatter på papiret, og man kunne jo ikke lige viske det ud igen, så man skulle være meget koncentreret, når man skrev med blæk.

Dengang skrev man skråskrift, hvor bogstaverne hænger sammen. Læreren gik op i at eleverne skrev tydeligt, ellers kunne det også det være rigtig svært for andre at læse det. Kan du læse, hvad der står?

I 1800-tallet var der ikke noget, der hed fjernsyn eller internet, så man kunne ikke gå på internettet eller se en film for fx at lære om andre lande. Man havde skolebøger, men de var dyre så de blev ikke udskiftet særlig tit. I stedet for hang der små og store malede tavler med flotte farvestrålende billeder i skolestuen. Anskuelsestavler hed de. Anskue betyder at kigge på. Læreren pegede på tavlen og fortalte om, hvad man kunne se. Bagefter skulle eleverne kunne fortælle, hvad tavlen handlede om. På den måde lærte man om Danmarks historie, kristendom, dyr og alt hvad tavlerne nu forestillede. Nogle lærere var gode til at fortælle, så eleverne sad helt opslugte og lyttede, når læreren fortalte historier fra Bibelen eller om Danmarks historie med gamle konger og blodige slag.

Anskuelsestavler.

Skole og arbejde

Sad du i skolestuen dengang, ville du sikkert opdage, at nogle af dine klassekammerater var faldet i søvn. Det var ikke så mærkeligt. Flere af dem havde været oppe klokken halv fem om morgenen for at arbejde inden de kom i skole.

Dengang syntes man, at det var helt naturligt at børn arbejdede. Man syntes også, det var praktisk, for så lærte de, hvordan det var at arbejde på en gård, som de sikkert også skulle gøre, når de blev voksne. Men der var også mange, der syntes, at det var et problem, at børnene ikke kom i skole, fordi de arbejdede, eller at de var alt for trætte efter arbejdet, så de faldt i søvn i skolen. Derfor besluttede man, at forældrene, eller den gård man var ude at tjene på, kunne få en bøde, hvis ens barn eller tjenestebarn blev væk fra skolen uden lovlig grund. Bøden hed en mulkt. Der fandtes kun to lovlige grunde til ikke at komme i skole - dårligt vejr eller at man var blevet syg. Lærer Horst tog selv rundt på gårdene i Farum og hentede børnene, hvis de ikke kom i skole. I nogle skoler var det et så stort problem at børnene ikke kom i skole, at drengene havde flere dage hvor de ikke kom i skole end dage hvor de kom i skole.

Vogterdrengen skulle sørge for, at dyrene ikke stak af, når de græssede på engene, og ødelagde kornmarken ved siden af. De fleste vogterdrengene startede med at vogte mindre dyr som gæs eller får. Når de blev lidt ældre, kunne de vogte store og stærke dyr som køer.

Foto: Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv.

Børn på landet kunne arbejde med mange forskellige ting. Men drengene var tit vogterdrengene, og pigerne arbejdede i køkkenet eller med at passe børn. Anders og hans bror Niels Peter havde vogtet køer siden de var 7 år gamle.

Især i fattige familier var det vigtigt, at børnene kom ud at tjene på gårde. *Ud at tjene* betød, at børnene måtte ud og arbejde for andre, når de var blevet 8-10 år. Når man var ude at tjene, så flyttede man ud og boede på den gård, man arbejdede på. Hvis gården, man tjente på, lå langt væk, så var man måske kun hjemme og besøge sin familie hver tredje søndag.

Om sommeren havde alle 4 ugers fri fra skole. Det syntes man var praktisk, for så kunne børnene hjælpe med at høste markerne. I nogle landsbyskoler gik børnene i ældste klasse slet ikke i skole om sommeren, men i stedet for hver dag om vinteren. Så kunne de arbejde som vogterdrengene hver dag om sommeren og gå i skole om vinteren når dyrene stod inde i stalden.

Frøken Jensen fortæller om:

Madpakken

Eleverne havde madpakker med. Tit var det et par stykker brød med fedt og salt. Måske var der, hvis der var råd til det, også leverpostej eller spegepølse på brødet. Hvis man var heldig, kunne man også få en rest med fra aftensmaden, en kartoffel eller et stykke flæsk. Hvis man boede tæt på skolen, løb man hjem og spiste varm mad i middagspausen.

Skolebilleder

I slutningen af 1800-tallet lå det område, der i dag er Furesø Kommune, langt ude på landet. Værløse, Farum, Jonstrup og Stavnsholt var landsbyer og Hareskovby var slet ikke blevet bygget endnu. I landsbyerne lå der skoler, som du kan se på billederne. På skolerne blev der nogle år taget billeder, ligesom der gør på skolerne i dag. Eleverne og læreren havde deres fine sæt tøj på, når fotografen kom, og alle havde fået lavet midterskilning i håret.

Lille Værløse Skole, ca. 1893. Foto: Furesø Museer.

Kirke Værløse Skole, ca. 1885. Foto: Furesø Museer.

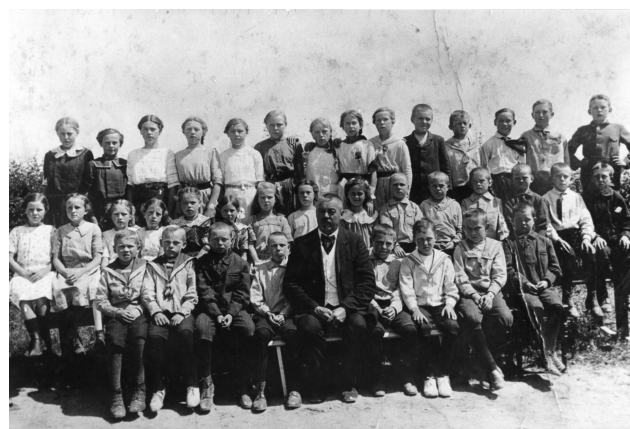
Farum Skole, 1921. Foto: Furesø Museer.

Børneskolen på Jonstrup Seminarium, ca. 1882.
Foto: Furesø Museer.

Farum Høiere Bondeskole, omkring 1880. Skolen var en privatskole, så forældrene skulle have råd til at betale for, at børnene kunne gå der. Foto: Furesø Museer.

Stavnsholt Skole i 1910'erne. Foto: Furesø Museer.

Dagen i skolen begyndte med tit med en salme eller med en sang om Danmark.
I østen stiger solen op var en morgensalme, som eleverne skulle kunne udenad.

144

143. I Østen stiger Solen op.

Andante. C. E. F. Weyse.

2. Den kommer fra den favre Kyst,
Hvor Paradiset laa;
Den bringer Lys og Liv og Lyst
Til Store og til Smaa.
3. Den hilser os endnu saa smukt
Fra Edens Morgenrød,
Hvor Træet stod med evig Frugt,
Hvor Livets Væld udfled.
4. Den hilser os fra Livets Hjem,
Hvor størst Guds Lys oprandt
Med Stjernen over Bethlehem,
Som Østens Vise fandt.

5. Og med Guds Sol udgaar fra Øst
En himmelsk Glans paa Jord,
Et Glimt fra Paradisets Kyst,
Hvor Livets Abild gror.
6. Og alle Stjerner neje sig,
Hvor Østens Sol gaar frem:
Den synes dem hin Stjerne lig,
Der stod ved Bethlehem.
7. Du Soles Sol fra Bethlehem!
Hav Tak og Lov og Pris
For hvert et Glimt fra Lysets Hjem
Og fra dit Paradis.

B. S. Ingemann.

Den lille katekismus, Fader Vor

I almueskolen brugte man mange timer på at lære kristne salmer og tekster fra Bibelen udenad. I en lille bog der hed *Den lille Katekismus*, stod kristne tekster, som børnene blev hørt i og skulle lære udenad. Bønnen *Fader Vor* og de ti bud var nogle af dem.

Fader Vor til højre er skrevet med gotiske bogstaver. Krøllede bogstaver kaldes de også. I dag skriver man kun med latinske bogstaver.

De første tre af de ti bud:

Du maa ikke have andre Guder

Du maa ikke misbruge Herren din Guds Navn

Kom Hviledagen i Hu, at du holder den hellig

Her-rens Bøn.

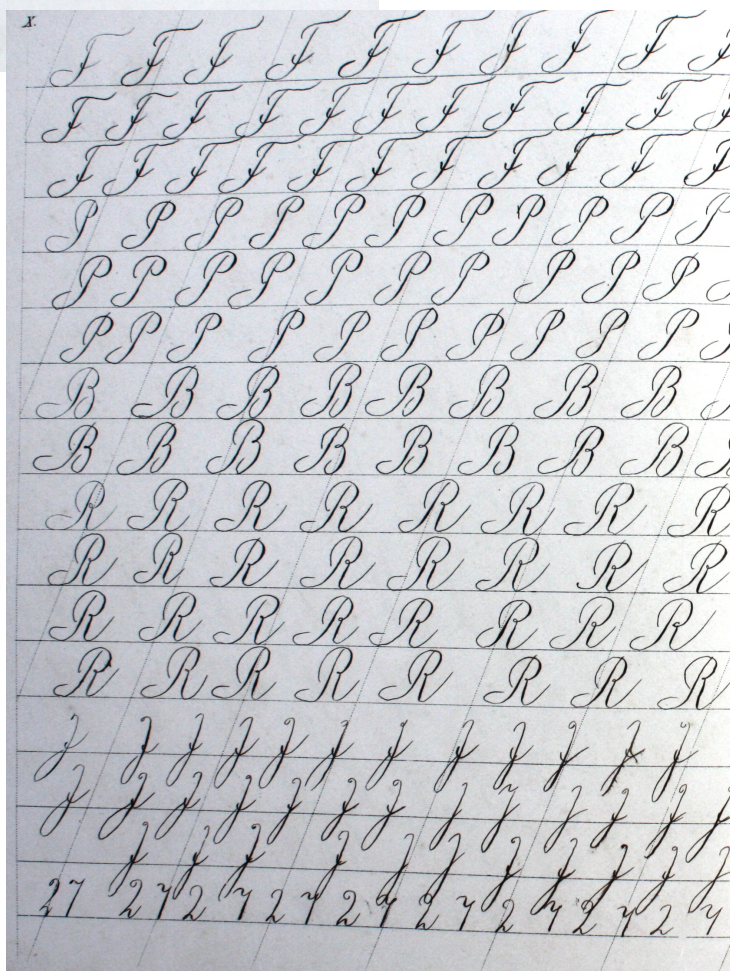
Fa-der vor, du som er i
Sim-le-ne; hel-li-get vor-de
dit Navn; til-komme dit
Ri-ge; ske din Vilje, som i
Sim-me-len saa og paa
Jorden; giv os i Dag
vort dag-li-ge Brød, og
for-lad os vor Skyld, som
vi og for-la-de vo-re Skyld-
ne-re; led os ik-ke ud i
Fri-stel-se, men fri os fra
det On-de! Thi dit er Ri-
get, Mag-ten og Æ-ren i
E-big-hed A-men!

Skrivning

I skolen lærte man skråskrift. Bogstaverne hænger sammen, så man kan skrive hurtigt. Men hvis man skriver alt for hurtigt, er det svært for andre at læse, hvad man har skrevet. Læreren skrev bogstaver og sætninger oppe på tavlen, som eleverne skrev af på deres tavle eller med blæk og pen på papir.

ja jo ej. en soer ej
en ko. gaa ej ud paa
ny is. i maa ej le
ad os. jo vi maa!
ja ja, saa gaa da.

Læsning

Eleverne skulle lære både at læse "indad" og "udad". "Indad" betød, at man skulle lære at læse inde i sig selv og "udad" betød at læse højt. Teksten kunne fx være ordsprog eller handle om Danmarks historie.

(55)

I.

1. Efter Regn kommer Solskin.
2. En Fugl i Haanden er bedre end ti paa Taget.
3. Efter den søde Kløe kommer den sure Svie.
4. Krummer ere ogsaa Brød.
5. Af smaa Fiske bliver Gjeden stor.
6. Rom blev ik' bygget paa én Dag.
7. Blind Høne leder ogsaa et Korn.
8. Soen er helst i Solen.
9. I Mørke ere alle Katte graa.
10. Mange Hunde ere Harens Død.
11. Ny Koste feje bedst.
12. Øllet vil gjerne smage af Tonden.
13. Fed Steg behøver ej at spækkes.
14. Ild slukkes ikke med Ild.
15. Lige Børn lege bedst.
16. Ukrudt forgaar aldrig.
17. Træet falder ej for første Hug.
18. Hver Fugl synger med sit Næb.
19. Æblet falder ikke langt fra Stammen.*)
20. Ofte kommer en sort Unge af et hvidt Æg.

*) Der kan ogsaa siges: "Æblet falder langt fra Stammen".

(1) Jeg hører til Børnene. Børn vide endnu kun lidt og forstaa ikke mange Ting; derfor maa de undervises og lære. Derved blive de forstandige.

Jeg bliver i Skolen undervist af Læreren. Jeg er min Lærer Lydighed og Taknemmelighed skyldig. Saa længe jeg undervises, er jeg et Skolebarn eller en Lærling. Et godt Barn er opmærksomt i Skolen; det hører kun paa det, som Læreren siger, og tænker kun paa de Ting, som det skal tænke paa i Skolen.

Et godt Barn gaar gjerne i Skole; det er flittigt, ordentligt, renligt, sædeligt og stille. Det forliges villig med de andre Skolebørn. Det gode Barn kommer aldrig for silde i Skole, er ikke vild, naar Børnene gaa af Skole, og driver ikke om paa Gaden eller paa Vejen eller paa andre Steder, men gaar lige hjem. Jeg vil være et artigt og lydigt Skolebarn.

Den danske Børneven.

1

Bemærkninger og Spørgsmaal.

31

Magnus den gode.

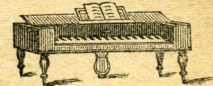
(1042—1047).

Magnus den gode fejdede mod Venderne, der i hine Tider stadig gjæstede Danmarks Kyster for at hærgne og plyndre. Til sidst lykkedes det ham at overvinde disse frygtede Sørøvere i et stort Slag paa Lyrskov Hede i Slesvig, hvor 15,000 Vender siges at være faldne. Saxo fortæller, at Kongen Nat-ten før Slaget drømte, at en kom til ham og sagde, at Sejr skulde han vinde og som Tegn herpaa, før Hærene mødtes, nedlægge en Örn. Da Kongen om Morgen-ten rykkede frem med sin Hær, hændte det virkelig, at han fik Öje paa en Örn, som han dræbte med sit Kastespyd, just som den bredte sine Vinger. Heri saa' de danske et godt Varsel; de gik uforfærdede frem og vandt en fuldstændig Sejr over Hedningernes Hær.

Fædrelandshistorie
for Borger- og
almueskolen, 1886.

Kan du nævne alt det, som Smeden har gjort i dette Værelse? —. Men nu ogsaa alt det, som Snedkeren har gjort? —. Ser du i dette Værelse nogen Ting, som Drejer-ten har gjort? —. Kan du nævne mig en eller anden Ting her i Stuen, som er gjort af en kyndig Haandværker, men som nu ikke er synlig? —.

Kjender du Ordet Instrument? Hvad udtrykker dette Ord? —. Nævn mig nogle Instrumenter! —.

VI. Lystige Fortællinger.

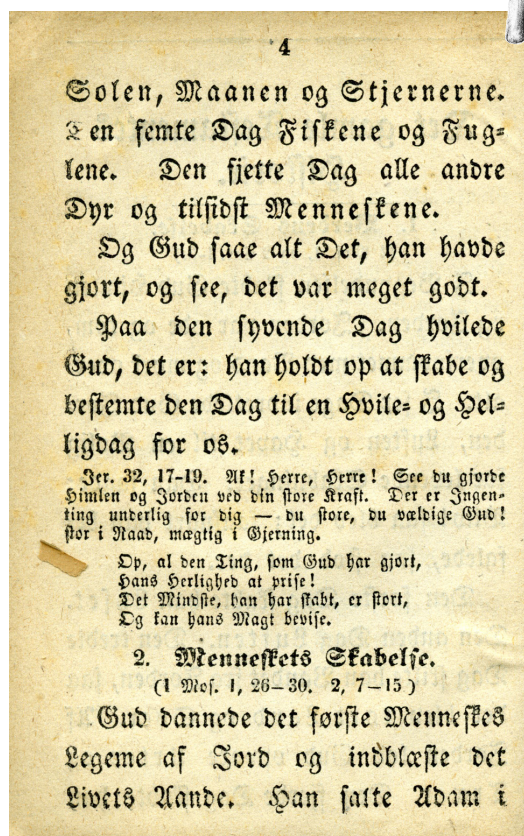
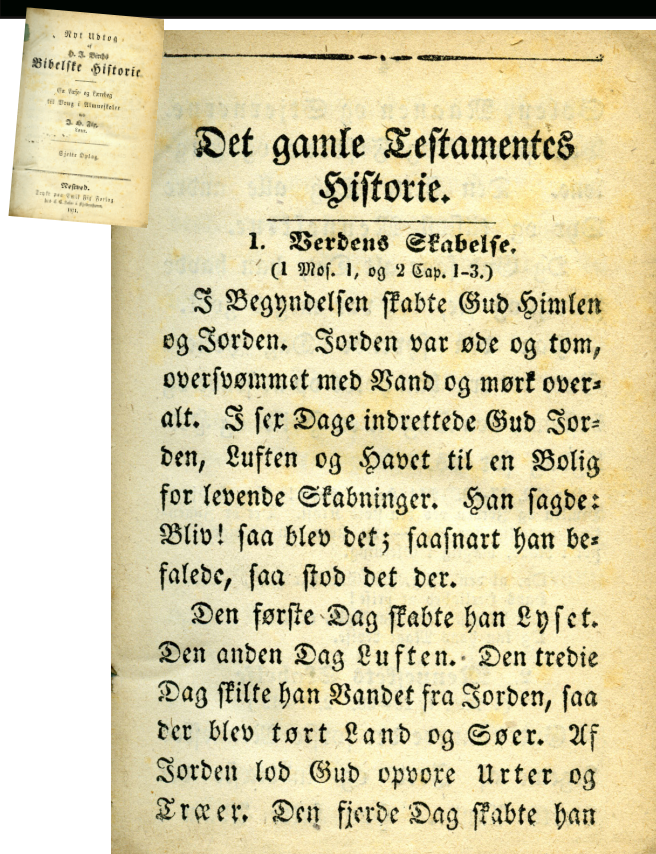
1.

(107) En Tosse, som kjendte to Brødre, fik at vide, at en af dem var død. Da han nogen Tid derpaa mødte den efterlevende, sagde han til ham: „Hør, jeg véd nok, at en af eder døde, men jeg husker ikke rigtig, om det var dig eller din Broder.“

Peder Hjorts Danske Børneven, 1879.

Bibelhistorie

Læreren fortalte eller læste tit historier fra Bibelen. Historierne handlede om alt fra verdens skabelse til Jesus' fødsel. Eleverne lærte kun om kristendommen og ikke om andre religioner.

Regning

H. I. Birchs Bibelske Historie. En læse- og lærebog til brug i Almueskoler, 1871.

I almueskolen skulle man bl.a. lære addition (lægge til), subtraktion (trække fra), division (dividere) og multiplication (gange). Tabellerne skulle læres udenad. Man regnede på fingerene eller på en kugleramme.

5. En Husmoder sælger Smør for 19 Kroner 85 Øre, Æg for 10 Kroner 16 Øre, Mælk for 10 Kroner 8 Øre, og Fløde for 3 Kroner 7 Øre. Hvor stor er hendes Indtægt?

13. Hvor lang er en Gade, af hvilken 29 Favne 2 Alen 20 Tommer brølægges, 48 Favne 1 Alen 16 Tommer makadamiseres, medens Resten, 36 Favne 12 Tommer, bliver i uforandret Tilstand?

Regnebog for Borger - og Almueskoler, 1874.

Den lille Delings-Tablel (Divisions-Tablel).

2 i 2 er 1 Gang	3 i 3 er 1 Gang	4 i 4 er 1 Gang	5 i 5 er 1 Gang	6 i 6 er 1 Gang	7 i 7 er 1 Gang	8 i 8 er 1 Gang	9 i 9 er 1 Gang	10 i 10 er 1 Gang
2 i 4 er 2 Gang	3 i 6 er 2 Gang	4 i 8 er 2 Gang	5 i 10 er 2 Gang	6 i 12 er 2 Gang	7 i 14 er 2 Gang	8 i 16 er 2 Gang	9 i 18 er 2 Gang	10 i 20 er 2 Gang
2 i 6 er 3 Gang	3 i 9 er 3 Gang	4 i 12 er 3 Gang	5 i 15 er 3 Gang	6 i 18 er 3 Gang	7 i 21 er 3 Gang	8 i 24 er 3 Gang	9 i 27 er 3 Gang	10 i 30 er 3 Gang
2 i 8 er 4 Gang	3 i 12 er 4 Gang	4 i 16 er 4 Gang	5 i 20 er 4 Gang	6 i 24 er 4 Gang	7 i 28 er 4 Gang	8 i 32 er 4 Gang	9 i 36 er 4 Gang	10 i 40 er 4 Gang
2 i 10 er 5 Gang	3 i 15 er 5 Gang	4 i 20 er 5 Gang	5 i 25 er 5 Gang	6 i 30 er 5 Gang	7 i 35 er 5 Gang	8 i 40 er 5 Gang	9 i 45 er 5 Gang	10 i 50 er 5 Gang
2 i 12 er 6 Gang	3 i 18 er 6 Gang	4 i 24 er 6 Gang	5 i 30 er 6 Gang	6 i 36 er 6 Gang	7 i 42 er 6 Gang	8 i 48 er 6 Gang	9 i 54 er 6 Gang	10 i 60 er 6 Gang
2 i 14 er 7 Gang	3 i 21 er 7 Gang	4 i 28 er 7 Gang	5 i 35 er 7 Gang	6 i 42 er 7 Gang	7 i 49 er 7 Gang	8 i 56 er 7 Gang	9 i 63 er 7 Gang	10 i 70 er 7 Gang
2 i 16 er 8 Gang	3 i 24 er 8 Gang	4 i 32 er 8 Gang	5 i 40 er 8 Gang	6 i 48 er 8 Gang	7 i 56 er 8 Gang	8 i 64 er 8 Gang	9 i 72 er 8 Gang	10 i 80 er 8 Gang
2 i 18 er 9 Gang	3 i 27 er 9 Gang	4 i 36 er 9 Gang	5 i 45 er 9 Gang	6 i 54 er 9 Gang	7 i 63 er 9 Gang	8 i 72 er 9 Gang	9 i 81 er 9 Gang	10 i 90 er 9 Gang
2 i 20 er 10 Gang	3 i 30 er 10 Gang	4 i 40 er 10 Gang	5 i 50 er 10 Gang	6 i 60 er 10 Gang	7 i 70 er 10 Gang	8 i 80 er 10 Gang	9 i 90 er 10 Gang	10 i 100 er 10 Gang

Arbejdsspørgsmål

FAG OG UNDERVISNING

Sammenlign fagene i almueskolen med de fag, du har i din skole.
Hvilke fag er de samme, og hvilke fag mangler?

Religion var det vigtigste fag i almueskolen. Hvad mener du, er det vigtigste fag i skolen i dag?
Hvorfor er det vigtigst?

STRAF

Hvordan kunne lærerne finde på at straffe eleverne?
Hvordan måtte lærerne straffe eleverne ifølge loven?

I 1967 blev det forbudt for lærerne at slå eleverne i skolen i Danmark. Snak med en klassekammerat, om hvordan lærerne på din skole "holder styr på" eleverne.

ARBEJDE

Hvorfor arbejdede mange børn i slutningen af 1800-tallet, inden de gik i skole om morgenen?

Hvorfor har nogle børn over 13 år arbejde i dag?

DET BEDSTE OG DET VÆRSTE

Hvad tror du var det bedste ved at gå i almueskolen i slutningen af 1800-tallet?
Hvad tror du var det værste?

